

forud for alt andet og må gå på trods og på tværs af arbejdsgivernes ledelsesret.

Forslaget skal ses som en støtte til lønarbejderne og deres organisationer i sikringen af rimelige og ordnede arbejdsforhold ved skærmene. Målet med en lov på dette område er ikke at hindre indførelse af ny teknik, men at sikre at den ny teknik indføres på arbejdernes betingelser og til gavn for arbejderne, der trods alt skaber de værdier, som kapitalisterne profiterer af. Det skal understreges, at en lov kun er et redskab, og at den ikke i sig selv, men kun i sammenhæng med faglig aktivitet på arbejdspladserne kan give resultater.

ad 2. Arbejdsmiljø

Videnskabelige undersøgelser har vist, at det er belastende at sidde i lang tid ad gangen ved en skærm og arbejde. Efter ca. 2 timer begynder en række symptomer, og disse øges kraftigt efter 4 timer. Det gælder synsproblemer og muskelbelastninger.

Kravet om højst at måtte arbejde halvdelen af arbejdstiden ved skærmene er også begrundet i et ønske om at modvirke ensidigt brug af menneskelige ressourcer. Kravet gælder derfor både fuldtids- og deltidsansatte. Fra industriens samlede produktions- og serviceproduktion, hvor mennesket er et vedhæng til maskinen, ved man, at der er en sammenhæng mellem den såkaldte taylorisering (dvs. ensformigt arbejde uden indflydelse på arbejdet og uden kontrol over tempo) og antallet af psykiske og fysiske helbreds-symptomer. Der findes i dag steder, hvor skærmarbejde foregår på akkord og i et højt tempo. Derfor må det allerede nu sikres, at de fejltagelser, der er blevet gjort i industrien i efterkrigstiden, ikke gentages i 80ernes og 90ernes kontorrationalisering.

Ved at begrænse arbejdstiden til højst halvdelen af den samlede daglige arbejdstid skal arbejdsgiverne tvinges til at udvikle alsidige job. Job, der kræver brugen af flere faglige kvalifikationer, giver et socialt alsidigt arbejde og indeholder kompetence og selvstændighed.

En sådan organisering af arbejdet vil kræve omorganisering af arbejdet på en række arbejdspladser, og denne omorganisering er nødvendig, selv om det på nogle virksomheder vil medføre en del problemer.

Hvis ikke arbejdet organiseres tilstrækkelig alsidigt, vil vi om nogle år stå med tusindvis af mennesker, der er nedbrudt fysisk og psykisk af ensidigt daglangt skærmarbejde. Ud over de menneskelige omkostninger, der i sig selv er uacceptable, vil konsekvenserne også blive kastet over på sam-

fundet, idet social- og sundhedsvæsenet vil blive belastet med problemerne.

Menneskelige og samfundsøkonomiske hensyn skal derfor stå over snævre driftsøkonomiske hensyn, når fremtidens skærmarbejdspladser skal organiseres og tilrettelægges.

I såvel faglige som videnskabelige kredse har der inden for de senere år været ført en debat om, hvorvidt skærmarbejde kan medføre fosterskader. Baggrunden for debatten har været konstateringen af unormalt mange fosterskader i form af fødsel af misdannede eller døde børn samt spontane aborter blandt kvinder med skærmarbejde. Især i USA og Canada er der konstateret en række sådanne tilfælde, men også i Danmark er der konstateret enkelte tilfælde.

Årsagen eller årsagerne til fosterskaderne kendes endnu ikke. Indtil nu har der især været nævnt to mulige årsager, dels radioaktiv stråling fra skærmene, dels den meget stressede arbejdsituation ved skærmarbejdet. Mange forskere udelukker, at radioaktiv stråling kan være årsagen, da den normalt er så lav, at den ikke skulle kunne skade. Undersøgelser fra USA har dog vist, at ældre og dårligt vedligeholdte skærme kan udsende for høj stråling, ligesom kontrollen ved fremstilling af skærme er utilstrækkelig.

Man ved, at stress kan frembringe ufrivillige aborter, og skærmarbejde er utroligt stressende. En amerikansk undersøgelse fra 1981 foretaget af de amerikanske arbejdsmiljømyndigheder viser, at kontorfolk, der arbejder med datamater, er de mest stressede af alle jobgrupper i USA, endog mere stressede end flyledere.

Sammenhængen mellem fosterskader og skærmarbejde er som sagt endnu ikke undersøgt til bunds. Der er i forskellige lande foretaget nogle få temmelig begrænsede undersøgelser, der imidlertid kan give et fingerpeg. Men de giver ikke klare svar på et tilstrækkeligt kvalificeret grundlag.

I Canada er der således foretaget en undersøgelse blandt 14.000 kvinder, der inden for en 2-årig periode havde født eller aborteret. Af alle kvinderne havde 18,1 pct. aborteret, men blandt kvinder med skærmarbejde havde 21,5 pct. aborteret. Der kunne altså konstateres en overhyppighed af aborter blandt kvinder med skærmarbejde. Antallet af deltagere i undersøgelsen er dog ikke stort nok til at give et klart svar.

Det svenske arbejdstilsyn har lavet en undersøgelse blandt 1.500 kvinder, der var indlagt på hospital i forbindelse med fødsel eller abort. Kvinderne blev spurgt om, i hvor høj grad de til dagligt havde med skærme at gøre, samt om deres levevis